

COUNTY ASSEMBLY OF MOMBASA

OFFICIAL REPORT

Tuesday, 16th October, 2018

The House met at 2:38p.m.

(The Deputy Speaker (Hon. Fadhili Mwalimu) in the Chair)

PRAYERS

The Deputy Speaker (Hon. Mwalimu): Have your seats. Yes Clerk?

PAPER

VETTING OF MR. ANWAR AHMED NOMINEE FOR THE COUNTY CHIEF OFFICER FOR
INFORMATION TECHNOLOGY

Yes Hon. Ibrahim Omondi Chairperson Committee on Education, Information Technology and MV 2035 lay the paper.

Hon. Omondi: Okay Mr. Speaker sir I beg to table the paper.

(Paper laid)

The Deputy Speaker (Hon. Mwalimu): Thank you Chairperson Hon. Ibrahim for laying paper on report on vetting of Mr. Anwar Ahmed, nominee for County Chief officer for information and technology, thank you. Yes Clerk.

MOTION

Hon. Athman Mwamwiri, MCA Likoni Ward.

Hon. Athman Mwamwiri: Ahsante Mheshimiwa Naibu Spika, naomba idhini ya kuwasilisha hoja ifuatayo;

Tukitambua ya kwamba serikali gatu ya Mombasa ina majukumu ya kusimamia maswala ya michezo na kitamaduni pamoja na vifaa kama ilivyo katika sehemu ya pili ya ratiba ya nne ndani ya Katiba ya Jamhuri ya Kenya, 2010;

Zaidi ya hayo Mheshimiwa Naibu Spika serikali yetu ya ugatuzi ya Mombasa tunafahamu ya kwamba ni nyumbani kwa vipaji na hivyo tuna jukumu la kuvikuza vipaji hivi ili kuwezesha kuinua uchumi, hali ya kijamii na utamaduni katika jamii yetu;

Ikibainisha michezo ina jukumu muhimu katika kupunguza maswala ya uvunjifu wa usalama na hali kadhalika, utovu wa nidhamu katika jamii miongoni mwa tabia zikiwemo zilizo na vijana wetu katika serikali gatu;

Pamoja na hayo Mheshimiwa Naibu Spika tunatambua ya kwamba serikali gatu inakosa nyenzi muhimu za kufadhili michezo na hivyo vijana kukosa fursa ya kuendeleza na kufikia kilele cha vipaji vyao katika maswala ya michezo;

Hivyo basi ninaomba Bunge hili kwa heshima na taadhima tuafikiane ya kwamba:

1. Serikali gatu iweze kuendeleza sehemu za kukuza vipaji vya michezo ama tata za kukuza vipaji za michezo katika gatu ndogo.
2. Pili naomba Bunge hili tuafikie ya kwamba serikali gatu kupitia kwa ubia ama *private partnerships* iweze kufadhili timu zilizoko mashinani ama vilabu vilivyoko mashinani vinavyoshiriki katika daraja ya ngazi ya kitaifa.

Atakaefiki hoja hii ni Mheshimiwa Moses Aran, Mwenyekiti wa maswala ya michezo jinsia na utamaduni. Ahsante.

The Deputy Speaker (Hon. Mwalimu): Yes Hon. Aran Moses.

(Hon. Aran bowed)

Hon. Members I now propose a question that the Motion on promotion of sports within the County be debated in this House?

(Question proposed)

Yes Hon. Mwamwiri.

Hon. Athman Mwamwiri: Ahsante Mheshimiwa Mwenyekiti. Mheshimiwa Spika katika hoja hii ilioko mbele yetu imesimamia maswala hususan ya michezo kwa vijana wetu na maombi yalioko katika hoja hii ni kuiwezesha serikali yetu gatu kuweza kuendeleza. Tunajua changamoto tulio nayo ni swala zima la kupatikana kwa fedha kutoka kwa serikali kuu lakini hapa hatujasema kwamba wajenge upya bali ni kuendeleza; tunazo sehemu ambazo tuna viwanja mashinani na kunavyo vilabu vinavyofanya mazoezi katika sehemu zile kuendeleza, hili ni kwamba tu idara husika itambue katika kila gatu dogo kuna sehemu gani ambapo kunapatikana vipaji hivi tujue ya kwamba vipaji vya *karate* ama masumbwi iko pale, maswala ya kandanda iko pale, maswala ya michezo ya kuigiza iko pale ili tuipeane fursa kwa Kaunti yetu kufanya kazi ama kusimamia kama wakala ama ya kwamba iwapo kutatokea idara ama kampuni ama kilabu chengine cha ngazi ya juu kitakachohitajia kijana mwenye kipaji fulani mashinani basi Kaunti yetu ama gatu yetu iweze kuhusika kuingilia nao katika mkataba ili kwanza vijana wetu wasiweze kudhulumiwa katika vipaji vyao na kuenda tumika kama watumwa.

Hali kadhalika itakuwa ni fursa katika mkataba ule ya kwamba ada kadhaa itaingia kwa kijana na hali kadhalika Kaunti kwa sababu imesimamia kukuza vipaji hivi pia iwe tunaweza kufuata natija kutokana na vijana wetu kwa kuwa tumewasimamia na tumewakuza. Hali kadhalika Mheshimiwa Mwenyekiti tunayo mashirika yanayofanya biashara katika maeneo yetu ya Mombasa na sio yote yanayoregesha mkono mashinani kwa jamii, kwa hivyo kupitia swala la michezo tunaweza idara ikaandikia taasisi hizi ya kwamba angaa wawe na kilabu moja ama vilabu viwili wanavyo vifadhili katika hali ya kutangaza biashara zao na hali kadhalika kukuza vipaji vya vijana wale na kuweza kujipatia riziki kulikoni kuwa na taasisi hizi ama makampuni haya ambayo hayana ushirikiano na serikali gatuza wala hayana ushirikiano na vijana mashinani. Mheshimiwa hii ni njia mojawapo ya kuwasaidia vijana wetu kujitafutia kimaisha na kujitafutia ajira kutokana na vipaji vyao. Tumekuwa tukiwatumia vijana hawa miaka nenda miaka rudi na kuwaahidi mazuri ambayo lazima tuyabunifu kwa sababu serikali yetu ya gatuza na hata serikali taifa haina uwezo ya kusema itawaajiri vijana wote lakini tumeona baadhi ya vijana wakifanikiwa kimaisha kutokana na vipaji vyao; aidha kwa michezo ya kuigiza, kandanda, aidha kwa masuala ya masumbwi na *karate* ikiwemo timu iliotoka Mombasa kwenda hadi Korea kutuwakilisha katika maswala haya ya michezo na hali hii ingekuwa bora iwapo Kaunti ama serikali yetu gatuza ingekuwa imewekeza kule chini mashinani kwa kutambua vile vipaji na kutambua ni vikundi gani vinavyoshikana na vipaji vile na kuvipa motisha ili kufikia maazimio yao kulikoni kuwatumia tu kama karatasi wakati wa siasa ama *toilet paper* ya kwamba baada ya siasa hatuna tena mpango na vijana tunawachilia mbali. Kwa hivyo naomba tu kwa heshimiwa na taadhima Waheshimiwa wenzangu tuafikiane ili tuweze kuweka muongozo kwa vijana wetu waweze kunufaika kutokana na vipaji walivyo navyo, kwa hayo mengi Mheshimiwa Mwenyekiti shukran.

The Deputy Speaker (Hon. Mwalimu): Yes Hon. Hatimy.

Hon. Mohamed Hatimy: Ahsante Mheshimiwa kwa kunipatia fursa hii nipate kueleza mawili matatu, mwanzo nasimama kuunga mkono hii hoja ilioletwa na Mheshimiwa Mwamwiri...

(Applause)

Na pili ni kuwa kama mwenyewe atakubali ni kuwa kwa nini Kaunti yetu isianzishe njia ya *scholarship* ya watoto wetu wanaocheza mipira kwenye maskuli kuweza kuwakusanya wale *best players* kwenye skuli na kuwaweka kwenye skuli moja angalau tuanze kuwa *centre of excellence* Mheshimiwa Spika ili wale watoto wapate na wao kujipatia kuanzia mwanzo. Tukiweza kuchukua hivyo Mheshimiwa Spika tutaweza kutengeneza vijana kwa sababu mpira tukizungumzia tukishika sio kuwa ni michezo yote twazungumzia; ukiangalia upande wa kandanda wasema vijana ndio *heartbeat* ya mpira, ikiwa hakuna vijana basi itakuwa hatuna mpira. Jambo la kwanza ikiwa watakuubali kuongeza ombi la tatu hawa Mawaziri na hizi idara zilizoko kwa nini mpaka leo hatuna *sports policy* Mombasa; ni lazima tuwa *compel* hizi idara zije na *policy* ya michezo kwenye Kaunti ya Mombasa ili watoto wetu wapate kunufaika na Kaunti na ugatuza. Tukiweza kuchukua watoto wachezaji bora na tukawaweka kwenye shule moja wakawa wanaishi hapo tukapata makocha ambao watawasomesha kisawasawa. Mheshimiwa ndani ya Kenya hii mpira ulianza Mombasa, ndio alafu ukatambaa ukaenda magharibi mwa nchi, lakini ukiangalia historia ya mpira imeanza Mombasa wakati reli ilipokuwa inajengwa na Wahindi ndio ukachukuliwa mpira ukaenda juu na hii historia iko.

Zamani utaona timu kuu wachezaji nane tisa wametoka pwani, watoto walikuwa wamezaliwa ni wachezaji sio wale wa kutengenezwa kidato cha nne ama cha tatu ndio wanatengezwa kuwa wachezaji. Kwa hivyo Mheshimiwa Spika kama pesa tunazo za michezo naomba Nyumba hii tukubaliane kuwa Wizara ya michezo ituletee kwa haraka inavyowezekana ituletee *policy* ambayo itazungumzia juu ya mambo haya; vipi wataweza kusaidia vijana wetu kwenye michezo yote, sio mpira wa miguu peke yake. Mheshimiwa Spika naomba Nyumba hii tukubaliane na Mheshimiwa aliyelea Hoja hii ili na sisi tuonekane pia tumo kwenye wale watu ambao wanafanya mambo. Ahsante Mheshimiwa Spika.

(Applause)

The Deputy Speaker (Hon. Mwalimu): Yes Hon. Lucy?

Hon. (Ms.) Chireri: Ahsante sana Mheshimiwa Spika mimi naunga mkono hoja iliyoletwa mbele yetu moja kwa moja, pili ningependa kupongeza timu ya Waheshimiwa wa Kaunti ya Mombasa ya mpira wa wavu...

(Applause)

Kwa njia hii au nyengine juzi Mheshimiwa Spika tuliwalaza Kaunti ya Nairobi kumi na nne kwa nne...

(Applause)

Mheshimiwa Spika, hawa Waheshimiwa kina mama wanataka pongezi muwatambue pia nao ni wachezaji. Mheshimiwa Spika ni ombi langu pia kama serikali ya Kaunti, ukiangalia katika wachezaji wetu wa Kaunti timu yetu ya Kaunti na timu yetu pia ya kina mama ya Kaunti wale kina mama wako zaidi ya miaka 40 tangu waandikwe hakuja chaguliwa wachezaji wengine, wale kina mama wanajizatiti vilivyo. Mheshimiwa Spika ingekuwa Kaunti yetu imejaribu kuandika vijana wakawachanganya na wale kina mama ingekuwa vizuri. Hivyo hivyo pia timu yetu ya Kaunti ingekuwa vizuri ya mpira wa miguu utakuta pia miaka inayoyoma; ni ombi langu Mheshimiwa Spika katika idara yetu ya michezo waweze kuangalia kama hivi vipawa twaweza kuvikuza ni kazi pia nao waweze kuwapa ajira kupitia hiyo. Mheshimiwa Spika nawapongeza sana Waheshimiwa wakina mama vile walivyofanya kule *stadium*. Ahsante sana Mheshimiwa Spika.

The Deputy Speaker (Hon. Mwalimu): Yes Chief Whip?

Chief Whip (Hon. Kitula): Ahsante Mheshimiwa Spika. Mheshimiwa Spika nami nimesimama kuunga mkono hoja ambayo imeweza kuletwa na mwakilishi wa kata ndogo ya Likoni. Mheshimiwa Spika nitachangia kwanza, *'Prayer number one the County government develops a talent and sports complex in each Sub County to cater and nurture the talents'*. Mheshimiwa Mwenyekiti kusema kweli sasa hivi vijana wetu wa Kaunti ya Mombasa wameweza kuunda filamu ya Maza utaiona katika Africa Magic, ya Aziza utaiona katika Citizen TV lakini kusema kweli hakuna hata mkono wa serikali yetu ya Kaunti kuwa imeweza kutilia mkazo katika suala hilo. Ni jambo la kuhuzunisha Mheshimiwa Spika, vijana wetu wamejituma wenyewe kupitia fedha zao ili kuweza kuhakikisha kwamba talanta zao zinaonekana nchi nzima na vile vile ulimwengu mzima.

Tukija katika kipengele hichi ambacho Mheshimiwa Mwamwiri ameweza kuleta mimi nina imani kwamba *sports Complex* na vipaji ikiweza kuinuliwa katika Kaunti ya Mombasa kila Bunge Mheshimiwa Spika itakuwa wasanii vyombo viko pale, itakuwa wewe mchezaji mpira vifaa viko pale itakuwa kila mtu ambaye ana talanta yake vifaa vipo kutoka katika serikali yetu ya Kaunti ya Mombasa. Kwa hivyo ningependekeza sana hasa hili ombi namba mbili kutoka kwa Mheshimiwa Mwamwiri, *‘The County government through Public Private Partnership to sponsor local teams participating in national tournaments’*. Mheshimiwa Spika ikiwa wewe pia mwenyewe ni mchezaji wa Port Reitz natumai unaletewa maombi vijana wanataka kwenda safari mahali fulani lakini pesa hizi haziletwi katika ofisi ya waziri. Mheshimiwa Spika wale wananchi wetu wanatujua sisi ndio viongozi tunaostahili kuwasaidia endapo wana tatizo la usafiri, lakini kupitia hii hoja ya leo inapopita na hii pia ningependekeza Mwenyekiti katika Kamati ya michezo hadi kufikia sasa idara yetu katika masuala ya michezo ni dhahiri shahiri kwamba haifanyi kitu huko mashinani. Hivyo basi Mheshimiwa Spika jambo kama hili likianza twataka baada ya hii hoja ikiwa mimi natumai kwamba huyu ameleta hoja hii ni Naibu katika Kamati ya Utekelezaji nakuomba na nakusihi jambo hili liweze kupita maana msimu wa ligi zinaisha; michezo inaanza rasmi kuanzia mwaka ujao kwa hivyo kama Naibu wa Kamati hiyo tafadhali tungependa sana hoja hii iweze kutekelezwa. Ahsante sana Mheshimiwa Spika.

(Applause)

The Deputy Speaker (Hon. Mwalimu): Yes Honorable from Shika Adabu, Hon. Mwalimu Mgwisho?

Hon. Mgwisho: Ahsante sana Mheshimiwa Spika kwa kunipatia nafasi hii ili niweze kuchangia katika hoja hii ambayo imeletwa na Mheshimiwa Mwamwiri. Nataka kuchukua nafasi hii kwanza kuiunga mkono hoja hii ambayo imeletwa na Mheshimiwa wa Wodi ya Likoni, nina imani kwamba huyu Mheshimiwa Mwamwiri ameleta hii hoja kwa maana sana kwa sababu ni muhimu katika hapa kipengele cha pili, *‘The County government through Public Private Partnership to sponsor local teams participating in national tournaments’*. Katika kule kwetu Likoni kuna timu moja ambayo inacheza katika hizi ligi za kitaifa na tuna imani kwamba hoja hii itakapopitishwa wataweza kupata usaidizi vijana hawa; timu ile kwa jina inaitwa Vibwanga wakati wanaposafiri mimi na Mheshimiwa Mwamwiri ndio mara nyingi huwa tunawachangia safari hizi ili waweze kwenda kutuwakilisha katika sehemu zile mbalimbali wanakocheza mchezo wao. Kama tunavyojua ndugu zangu kandanda ni ajira; vijana tukiwaunga mkono tutapata timu nzuri ambazo zitatuwakilisha kisasawa kwa hivyo naomba Waheshimiwa wenzangu tuiunge mkono hoja hii iweze kupita na sisi kule katika ile Kamati ya Utekelezaji mimi na Mheshimiwa Mwamwiri tutafuatilia tuone kwamba hawa watu wetu wameweza kusaidiwa katika hali hii ngumu ya michezo. Ndugu zangu michezo kama unavyojua nchi yetu ajira ni shida na vijana wakiwa na vipawa vya michezo watajiajiri wao wenyewe, kwa hivyo ni muhimu Bunge hili kuweza kuiunga mkono hoja hii ili tuweze kusaidia vijana wetu. Ahsante.

(Applause)

The Deputy Speaker (Hon. Mwalimu): Yes Hon. Aran Moses?

Hon. Aran: Ahsante sana Mheshimiwa Spika. Mimi pia nasimama kuungana na Waheshimiwa wenzangu kuunga hoja iliyoletwa na mwenzangu, rafiki yangu Mheshimiwa Mwamwiri.

Kusema kweli Mheshimiwa Spika imefika wakati lazima tutilie maanani hoja iliyoletwa na tufukuzie ili iweze kutekelezwa. Mheshimiwa Spika twajivunia sana vile Mheshimiwa Hatimy amesema au Mheshimiwa Mohamed Hatimy kwamba kitambo ukiangalia *line up* ya Harambee stars wachezaji wanane kati ya 11 walikuwa wanatoka Mombasa ama Pwani; sasa hivi ukiangalia timu iliocheza juzi twapongeza timu yetu ya Harambee Stars tuko na mchezaji mmoja tu wa kuwa anawakilisha Mombasa na nashukuru anatoka Wodi yetu ya Tudor, Kiziwi Abud Omar, namba tatu. Hii inamaanisha Mheshimiwa Spika ile heshima ilikuwa ya Mombasa kwamba Mombasa ndio ilikuwa inatoa wachezaji wazuri wazuri; kina Robert Mambo imedidimia na ukiangalia pwani lazima Mombasa ndio ianze kwanza. Mimi naomba Mheshimiwa Spika lazima tutilie manani na kama Mwenyekiti wa kamati ya Youth, Gender, Sport and Cultural Affairs tulishakaa chini na idara tukawaambia tunaitaka hiyo sera ya michezo ili watuletee tuipitie kwa sababu tunaona kwamba mambo hayaendi vizuri.

Mheshimiwa Spika hawa Waheshimiwa wenzangu wana shida sana mimi ni Mheshimiwa mteule lakini nina masikitiko makubwa kitu Waheshimiwa wenzangu wanapitia. Kila Mheshimiwa hapa kwa Wodi yake hapa ako na timu unapata analetewa bajeti mara kulipia hayo marupurupu ya safari waende na ni kila wiki. Mimi niko na timu tukiwa pamoja Mheshimiwa Samba tuko na timu karibu mbili zote kila wiki wanataka wasaidiwe na tusipoweka mikakati mizuri inabaki kwamba hawa wanaona kama hawataki kuwasaidia, leo utasaidia wiki ijayo hauna pesa hawataki kuelewa wale wachezaji itafika wakati Waheshimiwa wanalaumiwa kwamba hawawezi fanya yale majukumu yao lakini si yao ni ili tusaide ili wachezaji wetu waweze kuboea. Mheshimiwa Spika tukiangalia saa hii si watu wote wanaweza andikwa hapa Kaunti ama bandarini lakini tukisisitiza mambo na michezo tutafika mbali; tumeona kama wachezaji wetu tukiangalia ukisoma mataarifa, ukifuatilia historia nzuri unapata hata kuna mchezaji kama Wanyama Victor ameajiri watu wengi kwa sababu ameanza biashara zake ameajiri vijana wenzake. Kwa hivyo tukisisitiza mambo na michezo tutafika mbali; mimi naunga mkono na mimi nataka kuhakikishia Waheshimiwa wenzangu kama Mwenyekiti kwamba tutahakikisha kwamba mambo na michezo na Kamati yangu tumeileta kwa muda wa wiki mbili imekuja na kujadiliwa hapa Bungeni. Ahsante na Mwenyezi Mungu awabariki.

(Applause)

The Deputy Speaker (Hon. Mwalimu): Hon. Shomari?

Hon. Ali Mohamed Shomari: Ahsante sana Mheshimiwa Spika kwa kunipatia fursa hii, mimi ningependa kuunga mkono hoja hii iliyoletwa na Mheshimiwa Athuman Mwamwiri. Kwa kweli hii hoja ni hoja muhimu sana ukiangalia kama kwangu Magogoni niko na timu zisizopungua 11 na vile vile tumeweza kutoa wachezaji ambao wanacheza nchi za nje. Vilevile ukiangalia tuna changamoto nyingi tunapata kupitia kwa michezo kama alivyotangulia kusema Mwenyekiti wetu wa michezo Mheshimiwa Aran tunapata changamoto sana; timu zinaenda kucheza zinatufuata sisi Waheshimiwa tuwasaidie na usafiri. Kwa hivyo tungeomba Kaunti hii ya Mombasa iweze kutilia mkazo sana hili swala la michezo kwa sababu kama eneo langu la Magogoni uhalifu umekuwa mwingi, vijana wanajaribu kujiunga kwenye mchezo lakini wanakosa uungwaji mkono kwa sababu Kaunti haitii msaada wake pale, vijana wanaingia katika mambo mabaya wanaanza kukatakata watu kwa sababu hawatilii mkazo kwenye michezo. Kwa hivyo tunaomba Kaunti yetu ya Mombasa izidi kushikililia swala la michezo kwa sababu inaweza fanya wale vijana wakawa wanajiajiri wenyewe kupitia kwa ile michezo. Ahsante sana Mheshimiwa Spika Mungu akubariki.

(Applause)

The Deputy Speaker (Hon. Mwalimu): Hon. Nyiro?

Hon. Nyiro: Ahsante Mheshimiwa Spika. Kwanza nataka niunge mkono ndugu yangu Mwamwiri kwa kuleta hoja hii muhimu kwa sababu asili mia kubwa ya wale ambao waliotutuma hapa Bungeni ni vijana wakifuatiwa na kina mama na sasa Mheshimiwa Lucy anasema kwamba kina mama pia nao wamo uwanjani wanacheza. Pili, nataka nilifahamishe Bunge hili kwamba katika hoja hii ambayo tunaijadili leo naona ni vizuri niwafahamishe kwamba tumepatwa na msiba, kuna kijana wetu ambaye ni wa hapa Mombasa, kijana anaitwa Dennis Lewa, kijana ambaye kwa umaarufu alikuwa akiitwa *Yoriyori*, kijana anayetokea pale Shanzu na kama mnavyojua Mombasa nzima Shanzu imeboba kwa mchezo wa Kandanda na ndio maana walichukua kikombe cha Mheshimiwa Spika. Kwa hivyo naomba niwafahamishe kwamba kijana alikuwa katika lile gari la Kakamega Home Boys na la kusikitisha zaidi ni kwamba alikuwa anakwenda kuingia katika mkataba na timu ile ya Kakamega Home Boys kama mchezaji wa kulipwa. Kwa hivyo nafikiri tukiwa katika maswala yale yale ni kwamba mambo kama haya yanatokea na Kaunti iko kimya pengine haifahamu kwamba kijana yule ni mchezaji ambaye timu ambayo iko upande ule wa Western wamemtambua lakini la kusikitisha ni kwamba Mombasa hapa hatujamtambua kijana huyu. Kwa hiyo ni masikitiko na nikiongezea ni kwamba kuna uhitaji mwingi sana wa sisi kuongea maswala ya michezo na si michezo ya Kandanda tu kwa sababu talanta ni jambo lolote ambalo Mungu amemjaalia mtu na anaweza akaitumia kuleta manufaa kwake yeye mwenyewe na jamii na ni kweli maeneo ya Kisauni na Likoni na pengine kwengineko kunajulikana sana kwa utovu wa usalama hususan vijana wadogo ambao wanaingia mashinani ama mitaani wakiwa na visu. Ni wiki hii tumeona mitandaoni kwamba tumeona vijana wamekatana katana visu, ni mambo ya kusikitisha lakini ukifika kule nyanjani pia unaona pia hakuna sehemu maalum za wale vijana pengine kushikana pamoja na aidha kucheza Kandanda ama kubadilishana mawazo kuhusia vile vipawa ambavyo Mungu amewajaaliwa.

Kwa hivyo nafikiri jambo hili ni muhimu na tuanzie pale mahali ambapo tutaweka sehemu maalum; tukiingia ndani ya Bunge hili niliona kulikuwa na mshawasha pale katika Wizara ya Vijana nikaona viwanja vimetembelewa na wafanyi kazi kutoka kwa ofisi ya Waziri wa Michezo walifika mpaka kwangu wakaangalia viwanja wakasema ndani ya miezi miwili viwanja vitalimwa viwekwe magoli, viwekwe neti lakini mpaka leo sijaona lolote. Lengine ni kwamba Waheshimiwa karibu wote tumeng'ang'ana kuweka michuano katika mitaa yetu ama Wodi zetu kwa njia ya kuwashukuru vijana kwa kusimama na sisi katika kampeni na mimi nilikuwa mmoja wale ambao walioweza kwenda japo niliandaa yangu na Mheshimiwa Gavana nashukuru alikuja lakini kuna moja tulienda kwa Mheshimiwa Mwamwiri ambaye aliyeleta hoja hii na Waziri wa Michezo alikuwa pale na mimi sikuona kwamba alikuwa na nguvu ya kwamba amefurahishwa na vile ambavyo vijana wamewekwa pamoja kwa sababu ile mipira iliyochezwa Mheshimiwa Mwamwiri ndio alinunua, zile jezi zilizovaliwa na kuchezewa mchuano ule mzima Mheshimiwa Mwamwiri alinunua na mshahara wake ilhali tuko na kitengo kizima hapa ambacho tunakipatia fedha ya kupanga mambo ya vijana na hata baada ya pale zile zawadi zilizotolewa pale Mheshimiwa Mwamwiri ndio alinunua kwa mshahara wake tukashindwa Waziri ameenda pale analipi la kufanya lakini hata shilingi kumi ya maji hakutoa! Ni aibu, ni aibu mtu ambaye tumempatia majukumu...

(Applause)

Ya kusimamia michezo lakini haonyeshi ya kwamba hilo jambo limemgusa na hatusemi hivyo kwa sababu hatumtaki.

Tunasema hivyo kwa sababu tunataka ajukumike ya kwamba tulimpa kazi hii sisi Waheshimiwa tukiwa na matarajio makubwa ya kwamba atafikiria kwa wepesi kwa sababu yeye ni kijana na wakati wowote tunaambiwa, 'Ngoma ya vijana haikeshi' lakini sasa yeye anatupatia mfano wa kweli kwamba kumbe ngoma ya vijana haikeshi. Tunataka aamke maana yake yeye ni kijana na maswala kama haya ayavale njuga kwa sababu vijana mashinani wanaumia na Kaunti inawekeza; tunaweka pesa katika bajeti katika kitengo cha vijana na hakuna lolote la maana linafanywa vijana bado wanashika mapanga. Kwa hivyo hoja hii ikishapita mimi pia ni mmoja wa ile Kamati ya Utekelezaji nafikiri tutamuandama Waziri kama Kamati ya Utekelezaji tuone kwamba jambo hili limefanywa kazi. Kwa hivyo mimi naunga mkono Mheshimiwa Mwamwiri jambo hili lifanyike na tukishalipitisha kama Bunge tutavaa njuga najua Mwenyekiti wetu Mheshimiwa Kalume pia nae ni mchapa kazi na wewe Mheshimiwa Mwamwiri ukiwa kama Mwenyekiti mdogo tutaandamana pamoja ili kwamba jambo hili limefanyika. Ahsante sana Mheshimiwa Spika.

The Deputy Speaker (Hon. Mwalimu): Yes Hon. Ahmed Khamis.

Hon. Ahmed Khamis: Ahsante Mheshimiwa Spika. Nataka kumpongeza ndugu yangu Mheshimiwa mwenzangu Bwana Athman Mwamwiri kwa kuleta hoja hii; mimi nataka kusema haya yote yamezungumzwa na Waheshimiwa wenzangu bila kupoteza wakati hii hoja tuiptishe mara moja kwa sababu naweza kusema hapa kuwa katika Waheshimiwa wenzangu wote nafikiri mimi ndio wa kwanza ambaye nina uchungu wa mambo ya michezo sababu tangu mwaka 2003 nimeanza kusaidia timu za mpira na michezo mbali mbali, mpaka kwenda bara, kwenda wapi natumia pesa zangu mwenyewe za mfukoni kabla sijakua Mheshimiwa. Kwa hivyo hili jambo tulichukulie la umuhimu sana tusiongee hapa halafu ikaisha hapa hapa kwa hivyo Waheshimiwa wenzangu tuungeni hili jambo. Ahsanteni sana.

(Applause)

The Deputy Speaker (Hon. Mwalimu): Yes Hon. Fatma Swaleh Kushe.

Hon. (Ms.) Fatma Swaleh: Ahsante sana Mheshimiwa Spika kwa kunipa fursa hii. Mheshimiwa Spika nakuomba unitizame kisha unipe masikio yako; mimi kwanza namshukuru Mwenyezi Mungu kuwa hapa siku ya leo, la pili pia mimi nimesimama kumuunga mkono Mheshimiwa mwenzangu aliyeleta hoja hii. Mheshimiwa Spika kwanza kabisa katika hili Bunge sisi kama kina mama juzi tulifunga timu ya Nairobi mabao 14 kwa 4, kwa hivyo tulifunga mabao 10 na hivi...

(Interruption)

Hon. Aran: Point of information.

The Deputy Speaker (Hon. Mwalimu): There is a point of information.

Hon. (Ms.) Fatma Swaleh: I do not want to be informed. Ahsante.

The Deputy Speaker (Hon. Mwalimu): Ok proceed.

Hon. (Ms.) Fatma Swaleh: Ahsante Mheshimiwa Spika, kwanza kabisa ndani ya hili Jumba ujue kwamba kuna kina mama hatari ambao baada ya mwaka mmoja hivi tutakwenda UK huko tuweze kuenda kushindana Mheshimiwa Spika.

La pili Mheshimiwa Spika kuna Waheshimiwa wenzangu wanalalamika kwamba wametoa pesa wakichangia wakichangia ni sawa kabisa kuchangia kama kweli mwapenda vijana wenu na mwapenda vijana kwamba wawajibike wasikatane mapanga haina haja ya muanze kulalamika eti munatoa munatoa munatoa. Mheshimiwa Spika, jambo la tatu twashukuru serikali ya Kaunti ya Mombasa katika kila Wodi kama sijakosea, kila *Sub-County* wameweza kuweka viwanja vya kuchezea mpira vya kimataifa ukilinganisha na Kaunti zingine sijawahi kuviona lakini niliwahi kuenda UK nikaona kiwanja kile ambacho kiko Kongowea ndicho kilioko UK Mheshimiwa Spika. Mheshimiwa Spika jambo lengine ambalo naomba ni Waziri wa Michezo aweze kuvaa njuga na Kaunti ya Mombasa kama vile ilivyojitolea kuweka viwanja kila sehemu ni Waziri aweze kuwajibika ili vijana wetu wasiweze kupotea Mheshimiwa Spika. Ahsante sana.

The Deputy Speaker (Hon. Mwalimu): Hon. Faith?

Hon. (Ms.) Mwende: Ahsante sana Mheshimiwa Spika. Mheshimiwa Spika naona mengi yashazungumzwa na mimi kama kijana nimeona lazima pia mimi niongee. Mheshimiwa Spika vijana wetu wengi wamepotea na wengi wanasema ni ukosefu wa ajira, hatuwatafutii kazi lakini ukiangalia mambo ya michezo inaweza kuajiri hawa vijana wetu. Shida ni kuwa hakuna watu ambao wanawaunga mkono, napenda kumshukuru Mheshimiwa aliyelea hoja hii, katika hizi *private sectors* wengi kweli wanawekeza biashara za huku lakini hakuna kile wanapeleka mashinani. Kwa hivyo imefikia siku, si kuongea tu pasipokuwa kutekeleza yale makampuni ambayo tuko nayo kuna kile kiwango huwa ni lazima tuwapatie waweze ku *give back to the community*. Kwa hivyo mpaka zifuatiliwe tuweze kuunga mkono hizi timu na si eti wengi hawana haja na hawa vijana lakini yafaa tujitolee aidha kitengo ama sisi tuweze kutembelea hizo kampuni kwa sababu wengi wako nazo lakini hawajui wapeleke wapi hakuna mtu amekuja kuwaomba. Mimi nikishukuru sehemu ya kwangu nikiwa na Kipevu United, nikipenda kushukuru Bomu Hospital kwa kuniunga mkono, inaunga mkono hio timu kikamilifu. Kwa hivyo ni tujitolee tutembelee makampuni tusikae chini japo kuwa kitengo pia kinafanya kazi yake tutaweza kupata faraja. Ahsante sana Mheshimiwa Spika.

(Applause)

The Deputy Speaker (Hon. Mwalimu): Hon. Abrari.

Hon. Mohamed Abrari: Ahsante sana Mheshimiwa Spika. Mengi mazuri yashazungumzwa mimi ningeomba kuunga mkono hoja hii iliyoletwa na ndugu yangu Mheshimiwa Mwamwiri. Mimi kama mkaazi wa Kongowea najivunia sana Kongowea; Kongowea ndio kitovu cha wanamichezo wengi kama hivi juzi kijana wangu ambae nasikitika sana kumpoteza kijana Robin ambae yeye alikuwa mchezaji bora kwenye timu ya Taifa ambae alikuwa amechukuliwa klabu ya Qatar tukampoteza na bado Kongowea ina vijana wengi sana ambao wataabika ambao viwango vyao vya uchezaji ama vya vipaji viko juu sana. Ukiangalia Kongowea ile ile leo hii kuna klabu ya *Skating* ambayo yawakilisha Mombasa, yawakilisha Kenya nzima yatoka Kongowea lakini ni huzuni sana Kaunti ya Mombasa haijatia hata mkono wake. Ikitoka nje yapeperusha bendera ya Kenya na yapeperusha bendera ya Mombasa lakini kwa huzuni Mombasa Kaunti haijatia hata mkono wake. Tukiregea, maana hatuzungumzi zaidi tukizungumza mambo ya michezo twaangalia sana upande wa mpira wa Kandanda, Kongowea bado tukiregea pale pale imetoa vijana ambao wamewakilisha Kenya katika daraja la kitaifa, Danford Brothers wanatoka Kongowea. Tukiregea tena Kongowea wapigaji kasia wazuri watoka Kongowea lakini nimeandika barua kumpelekea Waziri hakuna usaidizi wowote wamepata.

DISCLAIMER: *The electronic version of the Official Hansard Report is for information purposes only. A certified version of this Report can be obtained from the Hansard Editor*
Page 9

Kwa hivyo nakuomba Mwenyekiti tulitie maanani jambo hili na tulitilie mkazo Kamati ya Utekelezaji nawaomba mambo mengi mazuri tushapitisha hapa lakini mpaka leo hatujaona ni wapi twaelekea, hivyo basi Mwenyekiti Spika tusipoteze wakati, mengi mazuri yashasemwa hii hoja iliyobaki ni kuipitisha tu. Ahsante sana Mheshimiwa Spika.

The Deputy Speaker (Hon. Mwalimu): Yes Hon. Wambua.

Hon. Wambua: Ahsante sana Mwenyekiti, yangu nataka kumuunga mkono rafiki yangu Mheshimiwa wa Likoni. Mimi nilikuwa mchezaji wa zamani, hoja hii kupita bila kuiunga mkono itakuwa makosa sana, nilicheza sana Hatimy atakwambia, ananitambua vizuri sana kwa michezo, niseme hoja ilioletwa hapa mbele yetu ni nzuri, vijana wetu wengi wana vipaji vingi ambavyo wanataka kuonyesha lakini wizara ambayo inaonyesha iko chini sana. Ukiangalia kuna Mheshimiwa mwenzangu hapa alikuwa na *tournament* yake alipata aibu sana wakati ambao ni wa muhimu sana na alikuwa amehakikishiwa ya kwamba atasaidiwa; alipiga simu mpaka haikushikwa, aliteseka kweli kweli, alikuwa anatupigia anatuambaia tumsaidie hata sisi tukapiga simu hazichukuliwi na inakuwa namna hiyo, wizara ikiwa namna hiyo inaangusha mchezo na ndio tunajivunia sana na imeshikiliwa na kijana ambaye ni mwepesi Bwana Moses lakini itakuwa ni jambo la busara sana kama wizara itaonyesha kuunga mkono jambo ambalo linaendelea mashinani kwa sababu kama ni nani yangu ambayo naendeleza na ninaongea na wizara inanielezea kuwa itanisaida na wakati wa uhitaji inakuwa hata hakuna usaidizi wowote inasikitisha sana. Kwa hayo machache nataka niunge mkono. Ahsante sana.

The Deputy Speaker (Hon. Mwalimu): Yes Hon. Thoya.

Hon. Thoya: Ahsante sana Bwana Spika, naona hoja hii imekuja kwa wakati unaofaa kabisa hususan kwa wale Waheshimiwa wanaopenda michezo sana, hata hivyo tunatia bidii kuhakikisha kwamba vijana wetu tunaboresha vipaji vyao kupitia michezo na kupitia kwa michezo tunanasua vijana wengi ambao wangukuwa katika zegezege la mihadarati. Tunanasua katika hali ile ambayo itaathiri usalama, hata hivyo ni vyema Kaunti hii ya Mombasa iekeze zaidi katika ajenda hii kwa sababu tunaangalia kwamba sehemu kubwa ya wakaazi wa hapa wengi wao ni vijana na kwa sababu sisi ambao tunaunga mkono swala hili. Mimi mwenyewe binafsi nimejaribu nimefika awamu ya pili lakini ukiniulizia kwa wale waliokuwa Dubai walikuwa wananiuliza kwa nini hununui kitu chako wewe binafsi kila ukinunua ni cha mwananchi? Na inabidi iwe hivyo na hiyo *tournament* ama hiyo fainali ilikuwa nzito hata Gavana akaja lakini ukiniuliza nitakwambia nimeweza kutumia takriban pesa za miezi miwili mimi binafsi kwa vijana ambao ni wa Kaunti. Cha kusikitisha zaidi basi hata ndururu msitoe, zawadi msitoe lakini nyinyi wenyewe njooni basi, hiyo nayo pia tukaiswalie msikitini ili Mwenyezi Mungu apokee dua zetu, napeana huu ujumbe hususan kwa Mwenyekiti wa hiyo idara, hata kama hauna hata ndururu njooni basi mushangilie wenzenu. Ahsante.

(Applause)

The Deputy Speaker (Hon. Mwalimu): I will now call upon the mover of the Motion, before I call the mover of the Motion, what is it Hon. Leila?

Hon. (Ms.) Nyache: Ahsante sana Mheshimiwa Spika. Mimi pia nilikuwa naomba kuunga mkono hoja hiyo, rukhsa Mheshimiwa Spika?

The Deputy Speaker (Hon. Mwalimu): Proceed.

Hon. (Ms.) Nyache: Ahsante sana, mimi hapa nimesimama kidete kuunga mkono hoja iliokuja na Mheshimiwa wa Likoni, Mheshimiwa Mwamwiri. Ningependa kwanza kuwapongeza wamama waliocheza mpira juzi hapa stadium, kina mama wanacheza mpira vizuri sana Mheshimiwa Spika. Nikisema hivyo Mheshimiwa Spika inamaanisha hao kina mama wako hapa hapa, ambae *shooter* ni Mheshimiwa Osongo na *shooter* mwingine pia hapa ni mimi niliosimama hapa kidete na *center* ni Mheshimiwa Faith yuko pale na tuko na Mheshimiwa Feddis pia hapa, tuko na Mheshimiwa Shilla na wote ni wachezaji Mheshimiwa Spika. Kwa hivyo wanahitaji pongezi pia...

(Applause)

Nikija kwa mada hiyo sasa ya vijana, vijana wetu wanahitaji kusaidiwa sana kwa sababu kama vile Mwamwiri alivyosema vijana wetu wameenda mpaka Ulaya kwa sababu ya mchezo wa Taekwondo. Mimi naweza kujivunia kupitia hiyo Taekwondo kwa sababu hao waliokwenda Ulaya baadhi yao walitoka Changamwe. Kwa hivyo mimi ninasikia vibaya nikisikia kwamba vijana wetu talanta zao hazishughulikiwi vizuri; shida hapa ni Waziri, kwa hivyo tungemuomba tu Waziri aweze kuzingatia hili swala la michezo ama talanta za vijana aweze kuzingatia kwa sababu lawama zote zinamuangukia yeye na akizingatia hivyo na sisi tukitia mkazo hapa hivi vikundi haramu vitaweza kupungua mitaani vya *Wakali kwanza, Mapanga, Wajukuu wa nyanya, Maspanish* wataweza kupungua Mheshimiwa Spika. Ahsante sana Mheshimiwa Spika.

The Deputy Speaker (Hon. Mwalimu): Thank you. Hon. Hatimy you have already debated on this Motion unless you are up on point of order or you want to inform the House..., you are up on a point of order 78 (2(a))..... You can read 78(2(a), just read the Standing order please, so what has been misunderstood?

Hon. Mohamed Hatimy: Juu ya hili jambo ya nilikua nataka kuambia Nyumba hii kuwa kama upande wa fedha ni kuwa Waziri husemekana kuwa kila pahali hakuna pesa zozote pale zinapowekwa ndipo ni pale nikasema kuwa lazima hii wizara ije na sera kwa sababu Waziri hana uwezo wa kutoa pesa kuzitumia ikiwa hakuna sheria kwa sababu pesa yoyote inayotumika lazima kuwe na sheria. Kwa hivyo Mwenyekiti wa kitengo cha michezo awajibike kumkaza Waziri wa michezo awajibike atuletee mkataba ndani ya Nyumba hii kwa haraka inavyo wezekana ili mambo haya yaweze kufanyika. Ahsante Mheshimiwa Spika.

The Deputy Speaker (Hon. Mwalimu): Thank you Hon. Hatimy. I now call upon the mover of the Motion to reply.

Hon. Athman Mwamwiri: Ahsante Naibu wa Spika, sitaki kuwa mchache wa fadhila kwa kutotambia juhudi ya michango ya Waheshimiwa wenzangu katika kuchangia hoja hii na naungama moja kwa moja kuongeza ombi la tatu ama kufanyia marekebisho hoja hii na kuongeza ombi la tatu; ya kwamba Kamati husika ama idara ya michezo vijana na jinsia iweze kutengeza kanuni ambapo kanuni hizi ni itakuwa ni kielekezi cha jinsi gani tutaweza kufadhili vijana hawa wenye vipaji tofauti na hali kadhalika kuwaweka kwenye taasisi moja ama akademi kwa ajili ya kukuza vipaji vyao. Mheshimiwa Mwenyekiti swala hili ni nyeti kwa sababu hata tukiwa hapa kuna marafiki zangu nawatambua wanatoka Wodi ya Kongowea, sehemu ya Maweni ndani ya Kongowea inaitwa Maweni Honest basketball.

Wao wamepata uwalishi wa kutuwakilisha kama gatuza ama serikali gatuza ya Mombasa katika michezo siku ya kusherehekea Mashujaa day sehemu ya kisumu, lakini wamekuwa wakihaha ndani ya mwezi mzima wakitafuta ufadhili na nauli mpaka sasa hivi tunavyoongea bado hawajaweza kujielewa wala kufika katika shughuli hizo ambayo ni masikitiko Mheshimiwa Mwenyekiti. Tunajua hata kama serikali gatuza ina udhaifu na uchache wa fedha lakini kupitia kanuni hii itaweza kuwezesha kuwashika mashirika ama wafanyi biashara kuweza kufadhili maswala kama haya tunayazungumzia; cha zaidi Mheshimiwa Mwenyekiti ninashukuru ya kwamba Bunge hili ni Bunge ambalo limejaa vipaji vya michezo, kila Mheshimiwa hapa amekuwa akihusika katika taasisi moja au nyengine katika maswala ya michezo, ikiwemo Mheshimiwa rafiki yangu Mheshimiwa Junior Wambua nimemuona akivuta kamba mara nyingi sana, mchezo wa *tug of war*, kuvuta utepe....

(Applause)

Na Mheshimiwa Hatimy pamoja na umri wake amekuwa akicheza mchezo wa *tennis* na hali kadhalika. Kwa hivyo nikipongeza wakina mama pia ni kwamba Waheshimiwa wote hapa; Bunge hili ni Bunge la wanamichezo na ninafurahi ya kwamba tumelitambua hili na tukasimama na vijana kwa ajili ya kukuza vipaji vya michezo hii yetu iliyoko ndani ya gatuza letu la Mombasa. Ahsante Mheshimiwa, nawashukuru Waheshimiwa wenzangu.

The Deputy Speaker (Hon. Mwalimu): Liaise with the Clerk to forward your third prayer. Hon. Members I now stand to put a question that the Motion on promotion of sports within the County and as amended by the mover, the mover added a third prayer that the CEC in charge of sports to formulate a sports policy as a matter of urgency to enable for adoption by the County Assembly. So will as many as of the same opinion that the Motion be approved as amended in this Honourable House?

(Question put and agreed to)

(Applause)

Yes Clerk.

ADJOURNMENT

Hon. Members having there no other business the House stands adjourned until tomorrow on Wednesday 17th at 9:30a.m.

The House rose at 3:35p.m.